

21. oktober 2020
KAA

Høringssvar vedrørende henholdsvis Europa-Kommissionens Meddelelse om at opnå et europæisk uddannelsesområde i 2025 og Meddelelse om en handlingsplan for digital uddannelse 2021-2027

Meddelelse om at opnå et europæisk uddannelsesområde i 2025

DLI – der repræsenterer de danske underviserorganisationer; BUPL, DLF, FSL, GL, DM og Uddannelsesforbundet - har nedenstående høringssvar til meddelelsen om at opnå et europæisk uddannelsesområde inden 2025.

DLI konstaterer at Europa-Kommissionen har meget høje ambitioner for hvad EU og medlemsstaterne skal opnå inden for uddannelse i perioden frem til 2025 og 2030.

DLI kan bakke fuldt ud op om at fremme uddannelsessystemer der skaber lige muligheder for alle gennem inkluderende uddannelsesmiljøer, men Kommissionen har et relativt entydigt fokus på færdigheder. Det er bekymrende, at der i meddelelsen er et fravær af pædagogiske begreber og målsætninger, fx om dannelse som et mål i sig og ikke et blot middel, kreativitet, leg, nysgerrighed og lysten til at lære som grundlæggende forudsætninger for et vellykket uddannelsessystem. Det er alle områder der ikke kan måles, og dermed heller ikke vil blive betonet i Kommissionens analyser af medlemsstaternes fremgang på uddannelsesområdet i fx Det Europæiske Semester. Den pædagogiske ramme og de sociale og relationelle dimensioner af undervisning og uddannelse er afgørende i arbejdet for at modvirke årsager til at børn og unge falder ud af uddannelsessystemet eller at de ikke erhverver sig de ønskede færdigheder og kompetencer der skal forberede dem til livet, videre uddannelse og arbejdsmarkedet.

1

Kvalitet er den første af de seks dimensioner som det europæiske område for uddannelse skal bygge på. Kvalitetsuddannelse skal fremme unge med viden, færdigheder og 'attitudes' der skal understøttes af en vision der bygger på fremme af grundlæggende færdigheder, transversale færdigheder, mobilitet for elever, studerende og undervisere, fremme læring af sprog og flersprogethed, støtte lærere i at mestre sproglige og kulturel mangfoldighed i skoler og uddannelse, et europæisk perspektiv i uddannelse og sikre uddannelsesinstitutioner som sikre miljøer uden bl.a. vold, mobning og diskriminering. Der burde være reference til ovenstående dimensioner som den pædagogiske ramme og de sociale og relationelle dimensioner, ligesom manglen på reference til EU's egne otte nøglekompetencer kan undre.

I beskrivelsen af de seks dimensioner er der stort set ingen reference til betydningen af de økonomiske og politiske rammer for uddannelse, herunder inddragelsen af de sociale parter. EU og medlemsstaterne har

gentagne gange forpligtet sig på en inddragelse af de sociale parter i relevante processer og beslutninger og det er derfor bekymrende at hele governance-rammen for det europæiske område for uddannelse er så vagt beskrevet uden tydelige krav fra Europa-Kommissionen om at EU og medlemsstaterne forpligter sig herpå. Det stiller store krav til medlemsstaterne om at sikre både de europæiske og nationale sociale parter bliver en del af styringen af det europæiske område for uddannelse, herunder i Steering Board.

Undervisere er fjerde dimension i det europæiske område for uddannelse, hvor problemstillinger som mangel på undervisere, behovet for efter- og videreuddannelse og at mange undervisere oplever at professionen ikke bliver værdsat i samfundet, bliver beskrevet. DLI ønsker at understrege, at underviserprofessionerne skal bestå af undervisere uddannet på det relevante niveau samt at der er behov for at sikre ordentlige rammer og vilkår for underviseres efter- og videreuddannelse. Sidstnævnte skal ske i overensstemmelse med de kollektive aftalesystemer i medlemsstaterne.

Problemstillingerne bliver ikke helt udfoldet, fx vigtigheden af et bedre arbejdsmiljø, tid til (kerne)opgaverne, professionel autonomi og risiko for 'teaching to the test'. Også betydningen af digitalisering af uddannelse er udeladt.

Kommissionen opretter i 2021 en *European Innovative Teaching Award*. Definitionen af innovativ undervisning, som også nævnes andre steder i dokumentet, er ikke tydelig defineret. Der er en risiko for at en sådan pris vil blive koblet til politiske målsætninger frem for pædagogiske vurderinger.

Dagtilbudsområdet – *ECEC* – spiller en vigtig rolle for at sikre lige muligheder i uddannelsessystemet og opadgående social mobilitet, hvilket DLI er enig i. Det gælder dog ikke kun for de 3-5-årige, men også for tilbud til de 0-2-årige. Derfor ønsker DLI at der også fastsættes mål for de allerførste og yderst formative år.

På området for videregående uddannelser er der en række initiativer, som automatisk anerkendelse (der også gælder ungdomsuddannelserne), micro-credentials, graduate tracking og European Degree som alle kan have relativt vidtrækkende konsekvenser for de videregående uddannelsers muligheder for at selv at udvikle indhold, rammer og kvalitet for sine uddannelser. Særligt i en situation, hvor der i Bolognaprocessen m.v. er stort fokus på "basic values", såsom akademisk frihed og institutionernes autonomi, er det af afgørende betydning, at Kommissionen understøtter disse værdier aktivt og ikke tværtimod risikerer at modarbejde dem via ovennævnte initiativer. Underviserne på de videregående uddannelser er ikke nævnt i afsnittene for de videregående uddannelser, trods at der er store udfordringer med midlertidige ansættelser, arbejdsvilkår og -belastning i forbindelse med omstillingen til online undervisning, deling af undervisningsmaterialer osv. der er blevet forstærket i forbindelse med Covid-19-pandemien. DLI afventer de mere konkrete politiske initiativer som er varslet fremsat i 2021.

Uddannelse som et geopolitisk redskab omfatter en række helt nye tilgange og initiativer der ikke tidligere er fremsat så eksplicit, og som DLI har behov for at drøfte yderligere internt inden der kan gives hørings svar herpå. Her skal det blot slås fast endnu engang, at uddannelse har en helt afgørende samfundsmæssig

betydning i sig selv og DLI kan kun tage afstand fra en reduktion af uddannelse til et instrument for andre politikområder, hvad enten det er geopolitik, økonomisk politik eller jobskabelse. DLI foreslår, at denne dimension drøftes yderligere i EU-specialudvalget.

Der foreslås nye mål inden for nogle af de eksisterende indikatorer i ET2020 samt nye indikatorer der endnu ikke er fastsat. Indikatorerne har spillet en stor rolle i det europæiske uddannelsessamarbejde og inden for rammen af Det Europæiske Semester. Det har medført, at områder der enten ikke er udarbejdet indikatorer inden for, eller som er udfordrende at måle kvantitativt, ikke får samme plads i det europæiske uddannelsessamarbejde og den nationale opfølgning. Indikatorer, der har til formål at måle på EU's samlede og medlemsstaternes individuelle fremgang, inden for Verdensmål 4 og dets delmål, gør indikatorer som udgangspunkt for uddannelsespolitik yderligere komplekst. Der er behov for en drøftelse på både EU- og nationalt niveau med de sociale parter og relevante aktører omkring hvordan man sikrer den rette balance mellem kvantitative indikatorer og "ikke-målbare" aspekter af uddannelse som grundlag for uddannelsespolitik.

Der forudsættes en række EU-finansieringsinstrumenter baseret på en række fastsatte samt nogle endnu ikke fastsatte indikatorer og benchmarks. Adgang til disse finansieringsinstrumenter er i mange tilfælde forbundet til Kommissionens analyser og vurderinger af de enkelte medlemsstaters fremskridt inden for rammen af Det Europæiske Semester. Dette kan overordnet set vurderes at være inden for rammen af den åbne koordinationsmetode, men selve processen og inddragelsen af relevante europæiske og nationale aktører er enten uklart beskrevet eller afventer forhandlinger med medlemsstaterne.

Så på trods af beskrevne intentioner i enkelte dele af meddelelsen om at involvere aktører og anlægge en bottom-up tilgang, er det således uklart hvad Kommissionen og medlemsstaterne forpligter sig til i forhold til at involvere de sociale parter og aktører i øvrigt.

Den valgte fremgangsmåde i forhold til anvendelse af EU's finansieringsinstrumenter, fonde m.v. – ikke mindst i en økonomisk genopretningsperiode som følge af Covid-19-pandemien – kan potentielt få stor indflydelse på de nationale prioriteter for uddannelsessektoren. Det er ikke nødvendigvis gavnligt for de demokratiske processer og for kvaliteten af uddannelse.

Handlingsplan for digital uddannelse 2021-2027

DLI – der repræsenterer de danske underviserorganisationer; BUPL, DLF, FSL, GL, DM og Uddannelsesforbundet - har nedenstående høringsvar til meddelelsen om handlingsplan for digital uddannelse 2021-2027.

Digitalisering og teknologi skal bidrage til at understøtte kvaliteten i uddannelse og undervisning. Digital uddannelse er derfor et misvisende begreb. Kvalitet i uddannelse og undervisning baserer sig på tilbud af høj pædagogisk og faglig kvalitet, herunder det relationelle pædagogiske arbejde mellem underviser og barn, elev, studerende og målsætningen om at fremme den lærendes dannelsesmæssige udvikling.

Digitalisering og teknologier kan bidrage til at understøtte kvaliteten i uddannelse og undervisning hvis nogle grundlæggende ramme- og indholdsmæssige forudsætninger er opfyldt samt nogle specifikke forudsætninger der relaterer til de konkrete behov som anvendelse af digitale teknologier medfører. De rammemæssige betingelser er blandt andet en tydelig kompetence- og ansvarsfordeling mellem de involverede aktører, at den nødvendige grundlæggende og videre uddannelse for undervisere, skoleleder m.fl. er til stede, at arbejdsforholdene er gode og den nødvendige tid stilles til rådighed til at forberede og gennemføre undervisningen.

Digitale undervisningsmaterialer, evaluerings- og testmateriale og digitale faciliteringsværktøjer skal have den nødvendige faglige, pædagogiske, didaktiske, tilgængeligheds- og dataetiske kvalitet, være tilgængelige for undervisere og elever og underviseren skal kunne vælge det digitale materiale og de værktøjer der er passende til den konkrete undervisningssammenhæng.

Alt for ofte, også i handlingsplanen for digital uddannelse, er der ikke tilstrækkelig kritisk fokus på *om* og *hvordan* digitalisering og teknologi fremmer kvaliteten og drøftelser og beslutninger foregår uden for de pædagogiske sammenhænge hvor planlægning og gennemførelse af undervisning hører hjemme.

DLI anser på ovennævnte baggrund, at der er behov for at handlingsplanen i højere grad tydeliggør at det er de sociale parter og undervisere og skoleledere i særdeleshed der skal vurdere den pædagogiske og faglige begrundelse for at inddrage digitale teknologier i uddannelse og undervisning. Det er så til gengæld myndighedernes ansvar at sikre den dataetiske dimension, såvel som den klimamæssige påvirkning som de forskellige teknologier måtte have, som der henvises til på side 11 i den danske oversættelse af handlingsplanen.

Den digitale infrastruktur og indkøb af hardware og software bør ske i et samspil mellem det pædagogiske personale og ledere og de relevante myndigheder.

DLI er enig i at der bør udvikles strategier for digitalisering i uddannelsessektoren på både europæisk og nationalt niveau, men de bør tage sit udgangspunkt i at fremme kvalitet i uddannelse og undervisning som beskrevet ovenfor.

Undervisernes arbejdsmiljø og -vilkår bliver udfordret af den øgede digitalisering i uddannelsessektoren, men er ikke kun en udfordring for arbejdsmiljøet, men også for kvaliteten af uddannelse. Det bør derfor inddrages i handlingsplanen og i digitaliseringsstrategier. Det samme gælder børns, elevers og studerendes arbejdsmiljø. Disse udfordringer forstærkes naturligvis i forbindelse med fjernundervisning og hybridundervisning, som det er erfaret under Covid-19-pandemien.

Handlingsplanen bør indeholde klare målsætninger om at sikre en pædagogisk og faglig formålstjenlig samt forsvarlig og lovlig anvendelse og opbevaring af data om børn, elever og studerende, såvel som ansatte

(undervisere). Et ansvar der påhviler arbejdsgiverne og myndighedernes og som er afgørende for ansattes og borgeres tillid til myndighederne.

DLI ønsker at Kommissionen uddyber hvilke muligheder og udfordringer den anser der ligger i anvendelsen af kunstig intelligens i uddannelse og undervisning. Det samme gør sig gældende i forhold til virtual og augmented reality-teknologier.

DLI er positivt indstillet over for de i handlingsplanen nævnte initiativer omkring efter- og videreuddannelsesmuligheder for undervisere.

DLI er forundret over at digitaliseringen af test, evaluering og eksamener samt myndigheders indsamling af data fra undervisning, herunder den politiske anvendelse af disse data, ikke er nævnt i handlingsplanen, og efterlyser nogle klare (etiske) retningslinjer for dette der tager sit klare udgangspunkt i at bidrage til at understøtte elever og studerendes læring, undervisningen og pædagogikken og modvirker high-stake test og multiple purpose test.

DLI ønsker en inddragelse af de europæiske og nationale sociale parter, herunder underviserorganisationerne, og andre relevante aktører i forhold til en drøftelse af hvordan og hvilke digitale færdigheder og -kompetencer der bør være omfattet af de forskellige niveauer i uddannelsessystemet. Drøftelsen skal gerne medvirke til en fælles forståelse af og viden om hvordan det reelt kan sikre dannelse og at alle får de nødvendige færdigheder og kompetencer. DLI støtter intentionerne i handlingsplanen omkring at sikre at begge køn har reelt lige muligheder også inden for IT-specialiserede uddannelse og -beskæftigelse. På samme måde støtter DLI op om at sikre tilgængeligheden, særligt for lærende med funktionsnedsættelser – dette er et område hvor der er store mangler.

DLI ønsker at handlingsplanen forholder sig uddannelsesindustriens rolle i uddannelsessektoren. Der er behov for transparens og klare regler for myndigheders aftaler med uddannelsesindustrien der med en øget digitalisering af uddannelsessektoren får en stadig mere dominerende rolle. De har gennem uddannelsesinstitutioners anvendelse af deres produkter adgang til store mængder data om børn, elever og studerendes digitale adfærd. Der mangler et klart overblik over dette forhold og nogle klare rammer der kan sikre etiske retningslinjer for uddannelsesindustrien i uddannelsessektoren. Et andet problem er risikoen for at få kommercielle udbydere af undervisningsmateriale m.v. dominerer markedet og skubber mindre udbydere ud.

Med venlig hilsen

Kristina Aaltonen
Leder af DLI-kontoret

